

UPPTÄCK GULDKORNEN I LULE ÄLVDAL

the touring routes of
**SWEDISH
LAPLAND**
SVERIGES ARKTISKA DESTINATION

EN ÄLVDAL FULL AV UPPLEVELSER

Lule älv dal kantas av en färgstark historia där laxen blev en kunglig maktfaktor, med silver-skatter och stenlabyrinter, industriutveckling och samisk kultur. Idag lockar Lule älv dal med unika besöksmål, variationsrik natur från kust till fjäll och en mängd upplevelser för alla sinnen.

Från kust till fjäll, världsarv till världsarv, leder Lule älv oss genom en fascinerande historia. Här har människor levt och verkat ända sedan stenåldern. Samer, fiskare, bönder, skogsarbetare, flottare, kokerskor, pigor, drängar, storherrar och drottningar... alla har de format det kulturarv som skänker länet och landet livskraft generation efter generation.

En resa längs Lule älv dal är också en resa från skärgård, jordbruksbygd och skogsland över Polcirkeln mot vida fjällvidder. Kanske kan du upptäcka den med samma fascination som Carl von Linné en gång gjorde under sin fem månader långa resa här år 1732.

SKOG OCH BERG kantar älv dalen och har varit och är än i dag en källa till näringar i norr. 1660–1702 fraktades silver från silvergruvorna i Alkavaare och Kedkevaara i Sarek via smältverket i Kvikkjokk till Luleå hamn. En sägen säger att någon av straffångarna som slet med att frakta silvret gömde en skatt, som än i dag inte har hittats.

1864 påbörjades en unik transportled ägd av ett engelskt bolag som skulle frakta malm från regionen via en byggd kanal förbi Edeforsen. Närmare 1500 man från hela Sverige arbetade med det omfattande bygget som utmynnade i Sveriges första arbetaruppror med många skadade och militär insats.

Skogsbruket och flottningen var i många år stora arbetsgivare och älven en självklar transportväg för timret. Lule älv användes för flottning och än idag finns män som kan berätta hur de som unga slet hårt i flottningen med livet som insats.

FISKET i Lule älv dal har haft stor betydelse för hela Sverige. Laxfisket, som sägs ha upptäckts av en samisk strandsatt fånge på Laxholmen, inbringade under hundratals år stora inkomster till de kungligheter och adelsmän som hade fiskerätten i Lule älv. Laxen blev en viktig maktfaktor och handelsvara. Bland annat har bygget av Uppsala Universitet finansierats av fisket här.

Fisken saltades och transporterades via Lule älv till kusten, vidare till Stockholm och ut i Europa. 1960 sålde Luleå stad fallrätten för Edeforsen till Vattenfall, som byggde Laxede Kraftstation. Laxens väg upp till lekplatserna stängdes för gott och laxfisket och en lång fiskeepok i Lule älv var därmed över.

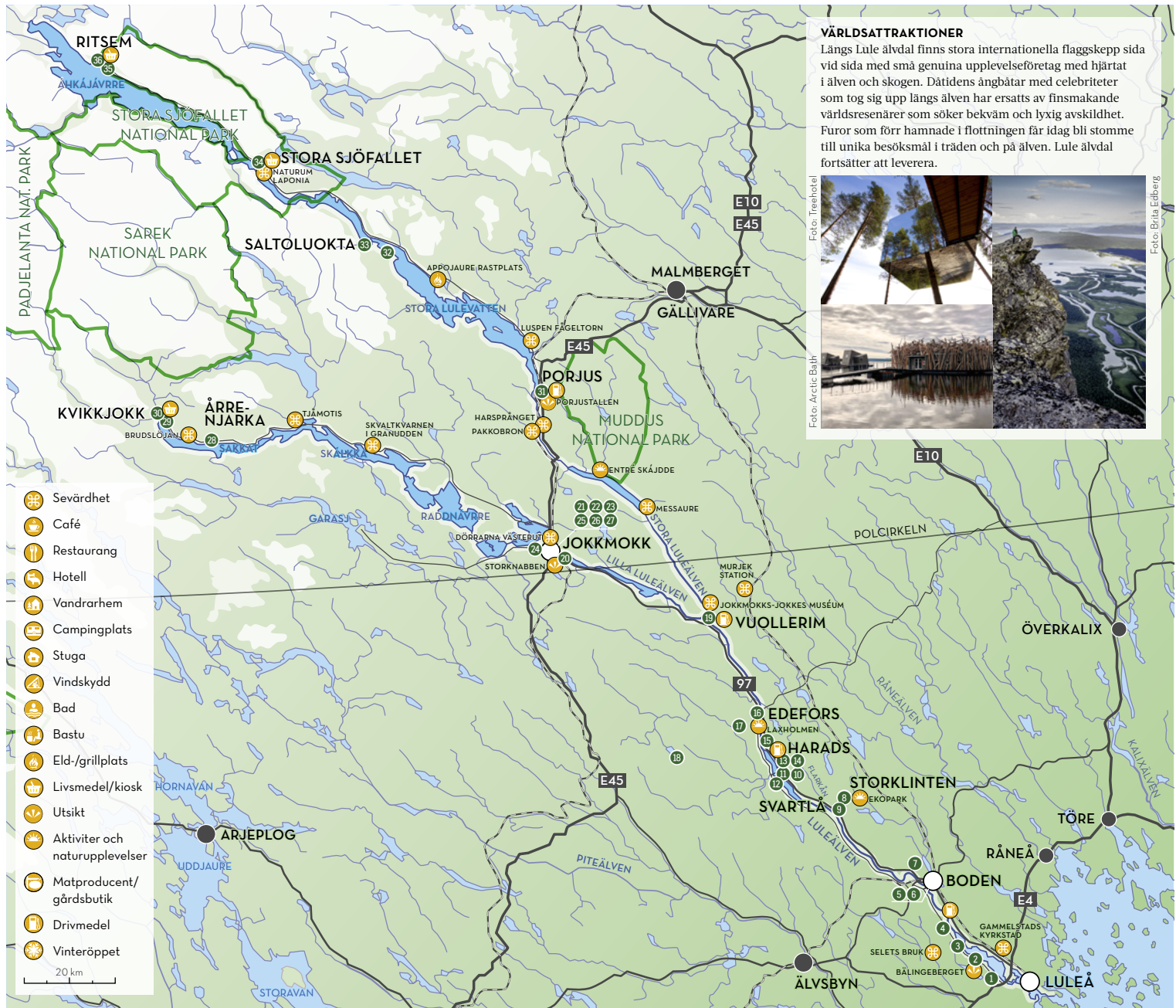
VATTENKRAFTEN började byggas i Lule älv redan under tidigt 1900-tal. Lule älv är den näst vattenrikaste älven i Sverige (efter Göta älv). Huvudfåran flyter 461 km genom kommunerna Gällivare, Jokkmokk, Boden och Luleå. Största biflöde är Lilla Luleälven. Andra större biflöden är Vietasättno, Bodträskån och Pärälven.

Sedan slutet av 1970-talet finns totalt 15 vattenkraftverk längs Lule älv. Kraftverken har förändrat älvens karaktär men också tillfört arbete, vägnät och bidragit till samhällsutveckling, värnomsråden m.m. i odling och slättermarker och av försarna för bruksanläggningarna i Vitåfors och Avafors. Masugnen i Avafors producerade tackjärn till Vitåfors järnbruk. Vitån har även använts för flottning av timmer.

Fler tips på aktiviteter hittar du i våra temaguiden om fiske, vandring, cykling och kajakpaddling. Hämta dina guider på turistcenter i Luleå och Boden eller ladda ner via visitlulea.se och upplevboden.se

VÄRLDSATTRAKTIONER
 Längs Lule älvdal finns stora internationella flaggskepp sida vid sida med små genuina upplevelseföretag med hjärtat i älven och skogen. Dätidens ångbåtar med celebriteter som tog sig upp längs älven har ersatts av finsmakande världsresenärer som söker bekväm och lyxig avskildhet. Furor som förr hamnade i flötningen får idag bli stomme till unika besöksmål i träden och på älven. Lule älvdal fortsätter att leverera.

1 CAPE WILD

Vildmarksparken där du bland annat möter de tama älgarna Zigge, Zebbe och Zaga. Boka även in matupplevelser. Förbokas. 070-314 11 98 www.capewild.se

2 BONDGÅRDEN BÄLINGE

Lokalproducerad mat med kärlek och omsorg. Besöksgård, hotell och restaurang. Förbokas. 070-017 40 82 www.bondgardenbalinge.se

3 AVANS GÅRDSBUTIK

Gotlandsfårens välmående i fokus. Ull och skinn vidareförädlas och säljs i gårdsbutiken. 070-396 64 46 www.avansgardsbutik.se

4 SVEDJEBRUKET

Småskaligt lantbruk med linderödssvin, höns, korv och ägg samt grönsaker. Förbokas. 070-319 80 99

5 FÖRSVARMUSEUM

Gör en resa i svensk försvarshistoria från slutet av 1800-talet till idag, genom fred och krig ur flera perspektiv. 0921-628 00 www.boden.se/kommunen/kultur-och-fritid/forsvarsmuseum-boden

6 HAVREMAGASINET

Länskonsthall, 3600 kvm i en 100 år gammal kulturminnesmärkt byggnad. 0921-930 41 www.havremagasinet.se

7 LAPLAND YURTS

Att bo i en jurta är en mycket ren upplevelse. Det är det perfekta stället att varva ner på. 072-518 01 96 www.laplandyurts.com

8 STORKLINTEN

Vinterhalvåret skidanläggning och övriga året ett fint rekreationsområde med stugor (självhushåll), skogar och sjöar. 0921-138 50 www.storklinten.se

9 HIDE & SEE

Tillgänglighetsanpassade naturupplevelser med viltskådning, fiske och guidade vandringsturer. Förbokas. 070-575 99 73 www.hideandsee.se

10 TREEHOTEL

Unikt hotell med designade trädrum, pensionat, souvenirshop och restaurang. Restaurang, boende och guidning förbokas. 0928-103 00 www.treehotel.se

11 ARCTIC BATH

Lyxigt designat boende med unik spa-anläggning på älven, bastur, behandlingsrum, bad och restaurang. Förbokas. 0928-70 30 40 www.arcticbath.se

12 CAFÉ LILLÅN

Sommarcafé med en känsla av Astrid Lindgrens sagovärld om gamla tiders gårdsliv. 073-416 39 07 www.cafelillan.se

13 SVANTES VILT & BÄR

Förädlade delikatesser från ren och annat viltkött, fisk, fågel samt skogens bär. Fabriksbutik. 0928-100 50 www.svantesvilt.se

14 BODENS KÖTT & VILT

Brett sortiment av kött. Fabriksbutik. 0928-108 80 www.bkv.se

15 ARCTIC ADVENTURE

Fiske och aktiviteter i skogslandet och på Luleälven. 0921-137 00 www.arcticadventure.se

16 LAXEDE

Naturskön camping invid kulturhistoriska Laxholmen. 070-663 21 34 www.laxedecamping.se

17 LAPLANDHUSKY

Hundspansturer med vagn, lär dig om hundarna och hur de jobbar. Förbokas. 070-563 64 40 www.laplandhusky.com

18 LAPLAND RETREAT / STF SNEUDDEN ECO LODGE

Timmerstugor mitt i skogen med möjlighet att koppla av och finna lugn och styrka i naturen. 070-292 25 37 www.lapland-retreat.com

19 MATHANTVERKET VUOLLERIM

Sveriges nordligaste hårdost ystas på ren obehandlad fjällkomjolk. Produktion av unika delikatessprodukter. 070-660 30 25 www.mathantverkshuset.se

20 ARCTIC CAMP JOKKMOKK

Fina stugor och camping, tempererade pooler och lekland intill Luleälven. Badtunna och äventyrs golf. 0971-123 70 www.arcticcampjokkmokk.se

21 AJTTE - SVENSKT FJÄLL- OCH SAMEMUSEUM

Huvudmuseum för den samiska kulturen och specialmuseum för fjällområdet. Butik med litteratur, slöjd och souvenirer. 0971-170 70 www.ajtte.com

22 FJÄLLBOTANISKA TRÄDGÅRDEN

Ett stenkast från Åjtte kan du njuta av fjällväxter såsom Kung Karls spira, fjällsippa och isranunkel. 0971-170 70 www.ajtte.com

23 SÅPMI REN & VILT

Familjen Lántas viltbutik som förädlar renkött men också annat vilt från Jokkmokks närområde. 076-812 56 91 www.sapmirenovilt.se

24 SKABRAM CAMPING & STUGBY

Campingplatser och stugor (självhushåll). Fiskekorts försäljning, vandringsleder och gårdsdjur. 0971-107 52 www.skabram.se

25 LAPONIA ADVENTURES

Turer och expeditioner inom världsarvet Laponia. Uthyrning av friluftsutrustning och personlig support. Förbokas. 070-260 05 37 www.laponiaadventures.com

26 JOKKMOKKGUIDERNA

Kanotuthyrning samt guideade flerdagarsturer vandring och kanot. Förbokas. 070-684 22 84 www.jokkmokkguiderna.com

27 AURORA IGLOOHOTEL / NJANNJA ADVENTURES

Lyxig ecolodge i "glasigloo" vid älven. Även aktiviteter. 070 376 40 32 airbnb.com/h/midnightsunboat

28 ÅRRENJARKA FJÄLLBY

Exklusivt med fjällstugor, hotellrum samt camping- och tältplatser. Aktiviteter, fina vandringsleder. 0971-230 18 www.arrenjarka.com

29 FISKFLYG KVIKKJOKK

Helikopterföretag. Kortare rundturer, dagsturer samt digital detox-upplevelser. 0971-210 40, Kvikkjokk www.fiskflyg.se

30 STF KVIKKJOKK FJÄLLSTATION

En anrik fjällstation, perfekt för start och avslut på den längre fjällvandringen eller som basläger för dagsturer. 0971-210 22 www.kvikkjokkfjallstation.se

31 THUNBORG VILTAFFÄR

Försäljning av förädlade råvaror som kött, fisk, ost och bär. Slöjd och allehanda ting. 0973-101 79 www.thunborgviltaffar.se

32 LANGAS CAMP - BJÖRKUDDEN

Enklare stugor med självhushåll, el, ej rinnande vatten. Fiske- och jaktkorts försäljning. Båttransport kan ordnas. 070-340 42 72 www.bjorkudden.com

33 STF SALTOLUOKTA FJÄLLSTATION

Utgångspunkt för både dagsturer och längre vandringar. Hit tar du dig med STF:s egen turbot. 0973-410 10 www.svenskaturistforeningen.se/saltoluokta

34 STORA SJÖFALLET MOUNTAIN LODGE

Ett enkelt, välutrustat och lättillgängligt fjällpensionat med allt du behöver för en lättisam fjällvistelse. 0973-400 70 www.storasjofallet.com

35 FISKFLYG STORA SJÖFALLET / RITSEM

Helikopterföretag. Kortare rundturer, dagsturer samt digital detox-upplevelser. 0973-400 32, Stora Sjöfallet / Ritsem www.fiskflyg.se

36 STF RITSEM

En av Sveriges allra bästa utgångspunkter för vandringar. Butik med proviant, kläder och utrustning. 010-190 24 51 www.svenskaturistforeningen.se/boende/stf-ritsem

VÄGEN MELLAN VÄRLDSARVEN

Från kust till fjäll längs en grönskande älvdal. Från Gammelstads kyrkstad med den medeltida kyrkan till det storslagna Laponia. Vägen följer Luleälven med dess skiftande landskap med byar, jordbruk, stora skogsområden och vattendrag. Närheten till naturen är påtaglig.

LAPONIA

Både Gammelstads kyrkstad och Laponia finns sedan 1996 på Unescos världsarvslista. Därmed omfattas de av konventionen om skydd för världens kultur- och naturarv. Laponiaområdets obrutna kulturtradition och unika naturvärden avgjorde utnämningen. Här finns spår efter flera tusen år gamla mänskliga verksamheter och en levande samisk tradition. Laponia rymmer också Europas största sammanhängande naturlandskap med formationer som visar jordens geologiska utveckling, samt en rik flora och fauna. Inom området finner du både glaciärer och högfjäll, slättermarker och skogsområden. Nationalparkerna Sarek, Badjelánnda/Padjelanta, Stuur Muorkke/Stora Sjöfallet och Muttos/Muddus, samt naturreservaten Sjánvja/Sjaunja och Stubbá ingår i landområdet för Laponia. Liksom hos tidigare generationer används området än idag för renskötsel, jakt och fiske. Totalt är nio samebyar verksamma inom det 9400 kvm stora området. Varje sameby avser ett geografiskt område och fungerar som en organisation för renskötsel och renskötsel-företagen. Inom varje område strövar och flyttas renarna mellan olika betesmarker. I månadsskiftet juni-juli är det dags att märka kalvarna. Under kalvmärkningen samlar samebyn sina renar nattetid, då det är lite svalare men fortfarande ljus tack vare midnattssolen. Om du inte har möjlighet att åka ut till världsarvet så finns det Laponiaentréer. Den största, Naturum, är en fantastisk byggnad vid älvens strand, strax innan Stuur Muorkke/Stora Sjöfallet. www.laponia.nu

GAMMELSTADS KYRKSTAD

Gammelstads kyrkstad är den bäst bevarade och största medeltida kyrkstaden i Sverige. Världsarvet omfattar inte bara kyrkstugorna utan också vägnätet, kyrkan, äldre stadsbyggnader och de många lämningarna under marken. Här kan du strosa mellan de små kyrkstugorna, passera de äldre bostadshusen i borgarstaden, låta dig imponeras av kyrkans prakt och insupa den lugna och vackra miljön. Platsen där Luleå en gång grundades och växte, från att vara en liten kyrk- och handelsplats till en riktig stad. När Luleå sedan flyttades, på grund av landhöjningen under 1600-talet, började platsen i folkmun att kallas för Gammelstad - ett namn som lever kvar än idag. Du har möjlighet att ta del av områdets historia på många sätt - genom utställningar, informationskyltar, audioguide och bokade visningar. www.visitgammelstad.se

Foto: Teel Legert

ALLEMANSRÄTTEN

INTE STÖRA, INTE FÖRSTÖRA

I den svenska naturen får vi röra oss fritt. Vi får plocka blommor, bär och svamp, bada, tälta, vandra, cykla, färdas med båt, göra en lägereld och annat som hör friluftslivet till. Allemansrätten är en förmån och en frihet som är beroende av att vi är varsamma och värnar om naturen. Det är inte tillåtet att skada djur, växter eller mark och vi måste visa hänsyn mot markägare och andra människor som vistas i naturen.

VÄLKOMMEN SOM GÄST I RENENS LAND

Som besökare i renens land är det viktigt att du uppmärksammar att ett område eller en dalgång kan vara tomt och öde en dag för att nästa dag vara hem för flera hundra renar och en arbetsplats för renskötare. Respektera renen och renskötseln.

Tips för dig som har turen att se renar ute i markerna:

- I kikaren kan du betrakta renen på avstånd
- Undvik att gå rakt emot dem
- Om möjligt - göm dig
- Ju tystare du är dess bättre för renarna
- Har du hund med dig ska den alltid vara kopplad
- Om du har turen att se större renfloccar i rörelse - sätt dig ner och njut
- Om du möter renar på allmän bilväg - sänk hastigheten och låt renarna passera. Kom ihåg att du stressar renarna om du tutar.

Foto: Carl-Johan Utisi

SÄRSKILDA RESTRIKTIONER

Fridlysta arter får naturligtvis inte plockas. I naturreservat och nationalparker gäller ofta särskilda regler som begränsar allemansrätten. Det kan också finnas regler kring till exempel hastighetsbegränsningar, vattenskidåkning och att hundar måste vara kopplade. Motorfordon för inte köras på barmark utanför väg.

FÅGELSKYDDSDOMRÅDEN

Det finns flertalet fågelskyddsområden där det råder vissa restriktioner, vanligen 1 maj-1 augusti. Kolla upp vad som gäller i området du rör dig i.

FISKE

I havet är fisket fritt, men det finns regler för hur, när och vad man får fiska. I sjöar och älvar krävs som regel fiskekort.

LÄS MER:

Om naturreservaten: lansstyrelsen.se

Allt om allemansrätten: naturvardverket.se

Mer om nationalparkerna: laponia.nu

BÄLINGE - AVAN - UNBYN

Blåbärsutflykt söder om Luleälven.

Väg 616, även kallad Rutt 616, tar dig uppströms älven genom byarna Gäddvik, Bälinge, Avan och Unbyn. Byarna vid Luleälvens bördiga strand länkas ihop via jordbruket. Efter vägen finner du flera av våra kustnära matproducenter och gårdsbutiker. Med älven på din högra hand och bergen och skogarna på din vänstra bjuder landskapet in till många härliga naturupplevelser.

BÄLINGE

En liten by inte så långt från älvens utlopp i havet. En rik jordbruksbygd vid foten av rekreativområdet Bälingberget med dess klapperstensfält och urskog.

AVAN

Denna pittoreska by på södra sidan av Luleälven har en färjförbindelse över älven. Landskapet pryds av lador och genom odlingsområdet rinner Åkerbäcken som utgör gränsen till Unbyn.

UNBYN

Även Unbyn är en bördig jordbruksbygd med flera aktiva jordbrukare. Här finner du forminnen och gammelskog. Även tranor har ett samlingsställe här som är välbesökt av fågelskådare.

UTFLYKTSMÅL:

BÄLINGEBERGET

Under den senare delen av stenåldern växte Bälingberget fram som en ö i den dåvarande skärgården. Medan årtusendena passerade nöttes berget av havets vågor och bildade de klapperstensfält och fält av svallgrus vi idag kan ta del av. Bälingberget är idag ett lättgängligt naturreservat med 6 km vandringsled, strandvallar och grottor. Här finns också eldplatser, raststuga och på toppen kan du njuta av fin utsikt över Luleå och älven.

SELETS BRUK

Typisk norrbottnisk bruksmiljö. Bruket var aktivt mellan åren 1800-1896 och var under åren 1877-1878

länets största industrianläggning. Järnråvaran fraktades från Gällivare. Idag finner du här dammen som rekonstruerats, mangårdsbyggnaden (herrgården), bryggstugan, masugnsruinen, slagghögar och flera husgrunder som även de hörde till bruket. På sommaren kan du njuta av en promenad i det rika ängslandskapet och runt det vackra, gamla bruket. På vintern kan du ta en härlig skidtur i området.

RÖDBERGSFÖRDET

En del av Bodens Fästning, Rödbergsfortet fungerade som "låset i norr" under två världskrig. Guidade visningar. Förbokas på annan säsong än sommaren.

Rödbergsfortet från ovan.

Foto: ???

SVARTLÅ - STORKLINTEN

Lule älv flyter stilla fram längs hela Edeforsbygden, med byar som Svartlå och Harads på norra sidan och Åkerby, Södra Harads och Bodträskfors på södra, innan väg 97 korsar älven vid Edefors/Laxholmen. Längs hela sträckan möter du en kuperad jordbruksbygd, vidsträckt skogsland och flera fina små byar, var och en med sin egen prägel.

SVARTLÅ

Byn ligger vackert inramad av Luleälven, Flarkån, skogsland, tjärnar, hedland och berg. Vid ena infarten till Svartlå finns en rastplats med fin utsikt över älven och en naturlig kalkkälla. Sommartid är stränderna längs älvbrinken populära, du når dem lättast med båt. I Svartlå mynnar också Flarkån ut i älven.

STORKLINTEN

Berget med milsvid utsikt nära Svartlå. Även en ekopark och en av inlandets mest populära vintersportanläggningar i samma område bär namnet Storklinten. Området har mångskiftande natur och rika möjligheter till friluftsliv och strövområden.

Sommarkväll i Svartlå.

Foto: Charlotta Lemmarislotter

Toppturens belöning: en fantastisk utsikt.

Foto: Hide & See

MISSA INTE:

ATT SLÄCKA TÖRSTEN i den naturliga kalkkällan som porlar intill rastplatsen vid Svartlås södra infart.

EKOPARK STORKLINTEN

I ekoparken finns bland annat ormgran, jätteaspar, gamla gruvhål och fångstgropar. Med karta i handen kan du vandra genom marker med olika växtlighet, kulturskog och gammal öröd skog.

UTFLYKTSMÅL:

FLARKÅN

Flarkån är ett naturskönt vattendrag som bjuder på lugna sel, brusande forsar, strilande bäckar och naturliga badbassänger. Här finns möjlighet till naturupplevelser med kanot, terrängcykel och till fots, bärplockning med mera.

STORKLINTEN TOPPBESTIGNING

Med lättsam vandring rakt upp efter slalombackarna eller via en väg som sedan blir en stig tar du dig upp på toppen av Storklinten. Här får du en fantastisk utsikt över skogslandskapet och äldvalen.

HARADS - EDEFORS

Trädrummen på Treehotel erbjuder vackra vyer och stillhet.

Harads är ett trivsamt litet samhälle som ligger högt upp på många världsresenärers bucketlists. De stora besöksmålen kompletteras med det lilla samhällets charm. Här finns också en stark kulturådra. Edeborg i Harads är Haradsrevyns hemmascen och i Edefors finns en av länets vackraste utscener med älven som kuliss, bland annat på Sommarljusvisfestival.

HARADS

Världsmetropolen som erbjuder stillhet och avskildhet i en blomstrande bygd. Hit reser besökare från hela världen för att njuta av lugnet, älven och skogen och bo på unika anläggningar. Här finns ett stort utbud med guidade aktiviteter men också enorma möjligheter att utforska området på egen hand. Luleälven bjuder på vackra vyer och möjlighet till bad, att stilla paddla kajak eller kanot eller fiska i sommarens midnattsljus. En fin utsiktspunkt nära byn är Klippan. Edefors kyrka är sevärd med sin enkla exteriör men mycket vackert utsmyckad och målad invändigt.

EDEFORS

Laxholmen i Edefors är en historisk plats med anor ända till 1300-talet. Laxholmen är ett givet besöksmål med sitt gamla välbevarade fiskeläger, en autentisk laxmina som är uppbyggd så som de en gång såg ut när fisket här finansierade både domkyrkor och universitet ända ner till Uppsala. Här finns en informationsperrong som berättar historien i ord och bild, en stenlabyrint som är unik med sitt läge så långt in i landet, och en naturstig. I området finns även naturcampingar, tjärnar och Engelska kanalen som var upphov till landets första arbetaruppror som krävde militär insats.

MISSA INTE:

MJKGLASSEN på Rolles mack (Gulf) i Harads.

BUTIKEN MASKIN & FRITID i centrala Harads är en riktigt mysig butik med allt från samiskt hantverk och presenter till fiskeutrustning och friluftsprodukter.

SOMMARCAFÉET PÅ LAXHOLMEN

Deras goda laxmackor och stora utbud av lokalt hantverk en upplevelse för alla sinnen.

UTFLYKTSMÅL:

KLÄPPGÅRDEN

Kläppgården i Harads med hembygdsmuseum och utställningar ligger vackert intill Lule älv. Besök bokas på Servicepunkten 0928-560 02.

HARADS MOTORMUSEUM

En riktig nostalgitripp för den som gillar gamla mopeder, motorcyklar och annat spännande som hör motorkulturen till. Endast förbokade besök. 070-648 59 57

HARADS BADPLATS

Barnvänlig sandstrand vackert belägen nära bågbron över älven. Här finns även möjlighet att grilla under ansvar och med hänsyn till rådande brandsrisk.

FORSUDDEN

Vid nedfarten mot Laxholmen, på motsatta sidan väg 97, finns Forsuddens rekreationsområde. Naturcamping, grillplatser och en stuga att hyra. Bokning och information: Servicepunkten 0928-560 02

EDEFORSTJÄRNARNA

Tre fina tjärnar med spångad väg till och mellan, och bakvaler att grilla i. Tjärnarna ligger på samma sida som Laxholmen. Skyttat från väg 97.

LAXHOLMEN

Naturskönt kulturområde där du själv kan ströva fritt. Ta med kaffekorg och njut av miljön, se historiska byggnader, stenlabyrinten mm.

Haradsbron i lingontid.

VUOLLERIM - JOKKMOKK

Ájtte - muséum för den samiska kulturen och fjällområdet

Foto: Margareta Dahl Sandling

Vid Vuollerim delar sig älven och här följer du nu Lilla Lule älv mot Jokkmokk. Längs vägen passerar man norra polcirkeln. Passa på att stanna till och ta en bild, här finns en enklare rastplats och information om polcirkeln.

VUOLLERIEBME / VUOLLERIM

Orten är både ett vattenkraftssamhälle med cirka 680 invånare och en levande jordbruksbygd med betande fjällkor. Härifrån fjärrstyrs älvens femton kraftstationer. Här finns en stenåldersutgrävning som visar på mer än 6000 år gamla boplatser.

JÁHKMÁHKKE / JOKKMOKK

Med sina cirka 3000 invånare är Jokkmokk kanske mest känd för sin årliga marknad som varje år i februari lockar besökare från när och fjärran. I Jokkmokk finns mycket att se, göra och shoppa och är du ute efter den samiska designen och hantverket har du hamnat rätt. Jokkmokk är en viktig plats för den samiska kulturen och är en samlingsplats i Sápmi för densamma.

MISSA INTE:

ALLA TREVLIKA BUTIKER och sevärdheter inne i Jokkmokk. Så som Jokkmokks Tenn, den samiska skulpturparken, Pirak Decor & Design, Hantverksbutiken, C/O Gerd, Sámi Duodji och Stoorstálka är bara några som är värda ett besök.

UTFLYKTSMÅL:

VUOLLERIM KARTING RING

Världens nordligaste tävlingsbana för karting med tävlingsverksamhet, gokartskola och uthyrning, även av handikappanpassade fordon. www.vuollerimsmf.se

JOKKMOKKS-JOKKES MUSEUM I PORSI

En kulturhistorisk pärla över en av Sveriges mest folkrika artister under 1960-80-talen.

MURJEK STATION

Vid stambanan cirka 18 km från Vuollerim. Här finns hembygdsgränd och ett skolmuseum från tiden då här fanns ett lärarseminarium, 1901-1934. www.hembygd.se/murjek

STORKNABBen

Berget i Jokkmokk med vidunderlig utsikt. Perfekt plats att beskåda såväl midnattssol som norrsken. Promenera Jokkmokk-Jokkes väg, en drygt 2 kilometers vandring. Ta med något gott att grilla över öppen eld. Grillplatser finns.

VANDRINGSLEDER OCH STIGAR

Det finns 6 olika vandringsleder med olika längd intill Jokkmokks samhälle. På Infocenter kan du hämta foldern "Vandringsleder i Jokkmokk" med mer information.

Fjällträdgården intill Ájtte museum.

Foto: David Björken

ÅRRENJARKA - KVIKKJOKK

Vy från fjällbyn Kvikkjokk.

Foto: Margareta Dahl Sandling

Hela sträckan bjuder på vackra naturscenerier längs lilla Lule älv. Har du tur kan du få se både ren och älg. Ta med dig en utflyktskorg och gör ett stopp efter vägen.

ÅRRENJÄRGGA / ÅRRENJARKA

Årrenjarka var ett nybygge som grundades 1811. Namnet kommer från lulesamiskan och betyder ekorrhuden. Sen 1820-talet har släkten Mannberg bedrivit småbruk i Årrenjarka och driver numera en boendeanläggning.

HUHTTÅN / KVIKKJOKK

Ligger vid vägs ände. Därefter tar fjällvärlden och världsarvet Lapponia vid, med de stora nationalparkerna Padjelanta och Sarek. Under 1600-talet anlades ett smältverk i Kvikkjokk för silvermalm från gruvor vid Alkavaare. Hit kom Carl von Linné och blev betagen av platsens skönhet när han samlade och klassificerade traktens flora. I den vackra fjällbyn finns Kvikkjokks Fjällstation vid den forsan Kamajokken och en vacker träkyrka från tidigt 1900-tal. Kvikkjokk är en naturlig startpunkt för fjällturer, till fots eller med helikopter. I Kvikkjokk finns ett dussintal bofasta men under vårvintern och sommaren vistas betydligt fler i fjällbyn. Fiskflyg har en bas i Kvikkjokk för dig som vill se fjällen från ovan.

UTFLYKTSMÅL:

UVSSAT DAVÁS/ DÖRRARNA VÄSTERUT

Akkats Kraftstation ligger på den plats som i praktiken är själva inkörsparten till "de stora sjöarna" och världsarvet Lapponia. Se monumentalmålningar skapade av konstnärerna Lars Pirak och Bengt Lindström.

SKVALTKVARNEN I GRANUDDEN

Kvarnen byggdes av nybyggarna i Granudden och Björkholmen för 150 år sedan. Den användes förr för att mala korn till mjöl och är fortfarande fullt fungerande. Mysigt utflyktsmål där man känner historiens vingslag.

DE SAMISKA BODARNA I TJÅMOTIS

Tjåmotis anlades som nybygge 1699. Bodarna som syns från vägen strax efter bron användes av flyttsamerna för förvaring av mat och utrustning vintertid.

BRUSSLÖJAN

Vattenfallet Brudslöjan störtar utför klippbranten ned i sjön Saggat. Fallet bildas av bäcken Kådtjäjåkkå och i klippbranten ser man tydligt den östligaste delen av fjällkedjans berggrund, en berggrund som slingrar sig längs hela fjällkedjan från norr till söder.

DAGSTURER I KVIKKJOKK

För dig som vill "prova på" fjällen eller helt enkelt inte har tid att göra en längre fjällvandring finns fina dagsturer till Prinskullen, Snjerak, Nammatj eller Kaskaivo. Lokala guider erbjuder båtturer i det slingrande Kvikkjokksdeltat.

Brudslöjan ligger nära vägen mot Kvikkjokk.

PORJUS - STORA SJÖFALLET - RITSEM

Porten till världsarvet, Naturum Lapponia, i Stora sjöfallet.

Foto: Carl-Johan Utis

Vägen Västerut är egentligen inget officiellt namn, utan namnet kom då man anlade vägen 1965 i samband med att Vietas kraftstation byggdes. Via vägen kan man ta sig till Världsarvet Lapponia med de tre nationalparkerna Sarek, Badjelánnda/Padjelanta och Stuvor Muorkke/Stora Sjöfallet. I slutet av vägen tar en enskild väg vid, vilken leder till Suorvadammen, Vakkotavare och Ritsem.

BÅRJÅS / PORJUS

Vattenkraftens vagga. Hela det välskötta och vackra samhället är ett stycke svensk industrihistoria. Här byggde pionjärer älvens första kraftverk i början av 1900-talet för att förse malmbanan med elektricitet. Det stiliga gamla kraftverket är idag ett museum som även inrymmer utställningen Porjus Expo. Porjus lever kvar som samhälle idag, vilket är ovanligt för kraftbyggsamhällen som ofta revs, och där finns många sevärdheter från den konstituerade till den tekniskt intresserade. Vid monumentet Kraft finns ett Kraftbyggsland med industrihistoriska miljöer. I Porjus finns även golfbana, pittoresk viltbutik och en av fyra Lapponiaentréer. Samhället har cirka 240 invånare.

STUOR MUORCKE / STORA SJÖFALLET

Här fanns en gång ett fantastiskt vattenfall, som det idag endast finns rester kvar av. Här kan man bo och äta i anläggningen som blev kvar efter kraftverksutbyggnaden.

RIJTJEM / RITSEM

Härifrån tar många båten eller helikopter över Stora Lulevatten för att påbörja sin fjällvandring.

UTFLYKTSMÅL:

PORJUSTALLEN

På toppen av Porjusberget finns troligen en av Sveriges äldsta tallar, kanske 700-800 år med en imponerande omkrets på 3,81 meter. Fina vandringsstigar och vacker utsikt från sydtoppen, där man kan se Sarek-massivets snöklädda toppar.

PORJUS KRAFTVERK

Pionjärverket och Luleälvens första kraftverk byggdes 1910-1914. Fotoutställning och guidade turer sommartid. visitporjus@vattenfall.com

LAPONIAPORTEN PORJUS

Arkitekturtrad byggd som ska likna Skierfeklippan i Sarek. Titta på utställningen om Laponias blå vinterljus och norrsken. www.laponia.nu

PAKKOBRON

Sveriges största naturstensvalvbro för järnvägstrafik. Den tillkom när inlandsbanans byggdes mellan Jokkmokk och Porjus 1916-1927. Platsen är närmast trotsk vacker och ett populärt bildobjekt för fotografer.

MUDDUS NATIONALPARK

En nationalpark som passar utmärkt för vandring. Muttos/Muddus ligger i skogslandet med bilväg fram till nationalparksgränsen. Här finns bland annat gammelskogar, myrmarker,

djupa raviner och det vackra Muddus-fallet. Vandringen är välordnad med uppmärksatta leder och enklare övernattningsstugor. www.laponia.nu

RALLARDALEN I PORJUS

Minikraftverk för barnen, med damm och vattenvägar där de på ett lekfullt sätt kan uppleva hur vattenkraft blir till elkraft.

LUSPEN FÅGELSKÅDNINGSTORN

Tornet ligger alldeles vid älven i det gamla samhället Luspen efter vägen västerut mot Ritsem.

APPOJAURE RASTPLATS

Fin rastplats alldeles vid älven, grillplats och utedass. Samiska gamla hårdplatser.

NATURUM LAPONIA

Laponiaentrén i Stuvor Muorkke/Stora Sjöfallet är en inspirerande kunskapskälla. Lär dig mer om geologi, växter och djur, samisk kultur, renskötsel och de åtta årstiderna. I inredningens samiska formspråk bär allt en historia. Café och butik finner du också här. www.laponia.nu

RITSEM KAPELL

Charmigt gammalt träkapell mitt i byn Ritsem.

VANDRING, PADDLING OCH FISKE

Saltolukka - lättillgänglig fjällmiljö i väglöst land.

Lule älvadal är perfekt för utomhusaktiviteter som vandrings-, fiske- och paddelturer. Tänk på att rätt utrustning gör turen trevligare. Ta med karta och kompass, myggmedel, mat så att du klarar dig, kläder efter väder, vattenflaska och kåsa. På nätet kan du hitta tips på utrustningslistor om du är osäker och tänk på att packa lätt. Det finns vandringsturer från ett par timmar till ett par veckor så läs på ordentligt innan du ger dig iväg.

Fiske i Lule älvadal finns i små och stora sjöar, bäckar och sjölvklart i Luleälven. Vare sig du är hängiven flugfiskare eller vill sitta i en båt och trolla, så har du kommit rätt. Tänk på att det finns en mängd olika fiskekort, både för stora områden som exempelvis "Jokkmokkskortet" ovan odlingsgränsen, men också för lokala byavatten som du kanske får köpa hemma hos någon i byn, anläggningar eller via www.fiskekort.se.

Många vatten är även fina för kanotturer. På stora sjöar kan det snabbt blåsa upp, så håll dig gärna nära stranden. Varje del av älvdalen har sina egna specialiteter så besök närmaste Turist- eller Infocenter för att ta del av de lokala guldkornen.

MATKULTUR OCH UNIKA RÅVAROR

Hur smakar Lule älvdal? Svaret är: fantastiskt! I norr är vi bortskämda med förstklassiga råvaror från kust, fjäll och skog, och har stor kunskap om förädling och tillagning. Skafferiet finns bakom knuten. Odlande grödor, viltkött, skogsfågel, fjällfångad fisk, bär, svamp och örter. Klar luft och rent vatten ger högkvalitativa råvaror med mycket smak. God djurhälsa och kött från samebyar och gårdar i Lule älvdal är en annan kvalitetsmärkor. Många av råvarorna är bärare av samisk tradition och kultur. Torkat renkött är ett måste på fjällturen. Suovasrökt renstek är äkta slow food, småskaligt tillverkad genom traditionell rökning i kåta. Gravad eller rökt fjällrödning är en delikatess, ät det gärna med samiska brödet gähkku, perfekt att stoppa i ryggsäcken.

Lokala matinspiratörer får fler att öppna ögonen för allt som växer vilt. Frossa bland maträtter och mathantverk med rötter i naturens skafferier, framställt med fokus på hållbarhet, så långt från massproducerat man kan komma. Midnattssolen och midnattsljusets många soltimmar gör grödor och bär extra aromrika och nyttiga.

Titta efter de lokala rätterna på restaurangernas menyer. Samla på smakminnen. Den bästa souvenirn går att äta. Salt, sött eller syrligt, du väljer själv. Även i de lokala matbutikerna kan du hitta närproducerade godsaker. Köp med dig något gott. Behåll smaken av Lule älvdal.

Gurpi - en samisk delikatess av kallrökt renfärs.

POLCIRKELN OCH MIDNATTSSOLEN

Sommarnatt norr om polcirkeln.

Norra polcirkeln, även kallad den arktiska cirkeln, är den yttersta plats räknat från Nordpolen där solen inte går ner vid sommarsolståndet, och inte går upp vid vintersolståndet. När du kommer efter vägen längs Luleälven, väg 97, passerar du polcirkeln mellan Vuollerim och Jokkmokk. Här finner du en portal och en enklare rastplats.

Sommarsolståndet gör högsommaren till en fantastisk säsong med solen och ljuset dygnets alla timmar. Varför inte bada, paddla eller fiska i midnattssolens sken? Just begreppet midnattssol innebär att du kan se solens mitt när klockan är midnatt. Just kring dagarna vid midsommar kan du även se midnattssol vid kusten en bit söderut, detta på grund av atmosfärens brytning av ljuset. Vi har valt att kalla det midnattsljus. Så oavsett var du befinner dig i Swedish Lapland kommer du att uppleva ljusa högsommarnätter.

SYNLIGA OCH OSYNLIGA SPÅR

Det finns platser som du normalt inte besöker. Kanske finns där vid första anblicken inget att se. Ibland går det att ana subtila spår av samhällen som helt har försvunnit, trots att de sjöod av liv för bara några decennier sedan. Harsprånget och Messaure är exakt sådana platser. Där byggdes moderna samhällen för att sedan helt försvinna när ännu ett kraftverk i Lule älv var klart.

NJOAMMELSASSKAM / HARSPRÅNGET

Mellan åren 1945-1952 byggdes Luleälvens andra kraftverk Harsprånget. Bredvid kraftverksbygget växte ett samhälle upp, med bland annat butiker, Folkets hus, sjukhus, polisstation och fritidslokaler. Som mest bodde 2 000 personer i Harsprånget. När bygget var klart avvecklades hela samhället. Idag finns bara en informationstavla kvar. Ta en promenad längs stigen till det canyonliknande Harsprånget - ett av alla vattenfall som tystnat för att förse Sverige med mer el.

MEISSÁVRRE / MESSAURE

Här uppförde Vattenfall ytterligare ett provisoriskt samhälle för cirka 3 000 personer i samband med bygget av dammen och kraftverket i Messaure. Idag återstår bara en orienteringstavla där det livliga torget en gång låg. Den imponerande kraftverksdammen kom att bli Vattenfalls största dammbygge. Fyllnadsmaterialet motsvarar fyra Cheopspyramider. Se gärna filmen "Minnet av Messaure" på Youtube innan ditt besök. I Messaure finns ett av Vattenfalls värnområden för biologisk mångfald. Området är en av landets rikaste växtplatser för bombmurkla och flera rödlistade arter av svampar, lavar och kärlväxter. Här finns också flera rödlistade skalbaggsarter. Området ingår i EU:s nätverk för värdefull natur - Natura 2000.

Harsprångets torrlagda älvfåra efter dammbygget.

Foto: Anna Bergström

Foto: Carl-Johan Ulsti

Foto: Jokkmokklegiderna

TURISTINFORMATION OCH SERVICE

BODENS TURISTCENTER

0921-624 10
turistcenter@bodenturism.se

JOKKMOKKS INFOCENTER

0971-222 50
infocenter@jokkmokk.se

LULEÅ TURISTCENTER

0920-45 70 00
turistcenter@lulea.se

SERVICEPUNKTEN UNBYN

073-093 72 63
info@unek.se

SERVICEPUNKTEN HARADS

0928-560 02
servicepunkten@edeforsbygden.se

Foto: Carl-Johan Ulsti

IN SWEDISH LAPLAND

BODEN

EDEK
EDDEFORSBYGDEN OCH FÖRÄNDE

JOKKMOKK

LÄS MER:

www.bodeninswedishlapland.se | www.jokkmokk.se/turism | www.visitlulea.se
 DELA DIN UPPLEVELSE: #bodeninswedishlapland #jokkmokk #visitlulea